

En sofa til begjær

Det begynner å likne noe. Det nye møbeltrekket er vevet i lin og er lysegrønt. Det er slitesterkt og følger empirens fargelede.

– Huff, det har tatt lang tid. Beklager, sier møbeltapetserer Solvår Bekkevold i Løten. – Min skyld, svarer jeg. – Det trakk ut med det nye stoffet. Vi kikker på hverandre, og på sofaen. Den har begynt å komme til hektene igjen.

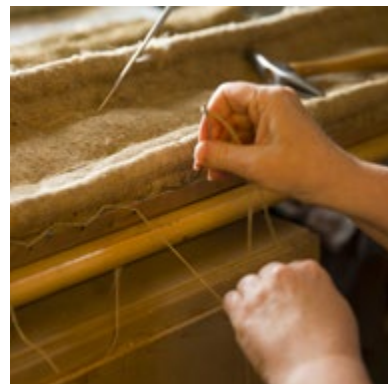
Tekst: Sjur Harby

Foto: Steffen Laursen

Artikkelserien startet i Kulturarven nr. 67–2014 med en mahognisofa innkjøpt på auksjon. Den hadde empirens elegance, men også mange skavanker. I nr. 68 avdekket vi at den trolig ikke er en 1800-tallssofa i det hele tatt, men en kopi fra tiden rundt første verdenskrig, muligens satt sammen av gamle og nye deler. I nr. 69 fulgte vi antikvarisk snekker Aud Wardenærs reparasjoner og funn. Prosjektet er Disen Kolonials markering av fjorårets grunnlovsjubileum og avsluttes i neste nummer. Les mer på <http://www.disenkolonial.no/?id=118>

er en sofa uten fjær

LØTEN: Jeg pakker ut stoffet fra Klässbols Linnevæveri i Värmland. Tre og en halv meter var bestillingen fra Bekkevold. Det holder til sete, rygg, armer og pøller. Det siste er de runde putene som ofte forekommer i empirens sofaer. – Sprekt, sier hun og brer stoffet utover madrassen. – Empiren var fargeglad, men vi har lett for å gjøre den for konservativ og streng. De lekte med farger og kombinasjoner. Lysgrønne striper. Tøft. Det gjør den mer spennstig. Nydelig kvalitet. Lin. Dette blir bra.

Ryggputen må sys opp på nytt med nål og tråd, og det skjer for hånd. Solvår Bekkevold fra Løten i aksjon.

Krøllhår

– Den har stått her så altfor lenge, men jeg har laget ny madrass. Springfjærene var sekundære og ble fjernet av Aud Wardenær. Empirens sofaer hadde ofte løse madrasser, gjerne stoppet med krøllhår. Jeg har brukt alfa, et steppegress som blant annet vokser i Nord-Afrika. Over dette finner du et godt lag med krøllhår. Det er et materiale som fremstilles av hestens hale eller man. Ved varmebehandling kruser dette seg, og det har derfor blitt brukt til madrasser og møbelstopp. Fordelen er at det holder formen godt og at det ikke trekker til seg fuktighet. Det er et kostbart materiale, bare så du er forberedt. Men det holder i evigheter. Deretter syr jeg på et lerretsstoff, og legger på et lag syntetisk fibervatt. Før i tiden ville dette materialet ha vært i bomull, men syntetisk vatt gir det beste resultatet og skåner møbelstoffet fordi det holder formen bedre. Protester? Hun mønstrer reaksjonen min og fortsetter: – Bra,

for hele madrassen er deretter trukket med bomullslerret.

Rygg og armer

– Putene i rygg og armer har jeg stukket gjennom og sydd av kantene på for å stramme opp fasongen. Over tid og ved bruk har disse en tendens til å sige og miste formen. Utover å støvsuge dem gjør jeg ikke annet med dem enn å justere overstoppen, samt kle dem med nytt lerret. Det interessante er at rygg og armer neppe har samme alder. Armene virker yngre og er kledd med moderne strie, mens stoppen i ryggen har et mer alderdommelig utseende. Det passer jo godt med tanke på det vi ellers vet om sofaen nå: litt fra hvert prestegjeld. Hun smiler, men skynder seg med å tilføye at sofaen gjennomgående bærer preg av godt møbeltapetsererarbeid.

Lag på lag

Hun kommer bærende med en bunke stoffer. – Her, sier hun. –

Dette er alle lagene med møbeltrekk som jeg har funnet. Du har bestilt en omfattende renovering av sofaen. Den blir fin, men ulempen er at historien forsvinner om vi fjerner alt det gamle. Når sofaen er blitt trukket om tidligere, har de bare satt det nye trekket utenpå det gamle. Nå fjerner jeg alt, men bevarer et stykke av hvert møbeltrekk som jeg syr inn i ryggen. Jeg daterer de ulike stoffene og signerer selv med dato og årstall for mitt arbeid. Da har vi bevart de viktigste opplysningene for etterslekten.

Konjunkturskiftninger

Jeg kikker på stoffene. Økonomisk ser det utvilsomt ut til å ha gått nedover med de tidligere eierne. Det eldste trekket er en lysegrønn silke-damask, trolig fra tiden rundt første verdenskrig. Det var jobbetid, og Norge fløt rundt på en seng av silke og champagne frem til børskrakket i 1920. Silken er imidlertid en svikefull venn, og en eller annen gang for

andre verdenskrig ble sofaen trukket om på nytt. Da var trekket i ryggen i ferd med å gå i oppløsning. Det nye møbelstoffet var fremdeles mønstret, men silken ble erstattet med bomulldamask. Fargen er kjølig, nesten isblå og svært falmet. Trekket var rimeligere og harmonerte mer med hva en kunne tillate seg av ekstravaganse i armodstider. 1930-årene var harde, og kanskje var det et generasjonsskifte, like mye som slitasje, som gjorde et besøk hos møbeltapetsereren nødvendig den gang. Så skjedde det ikke noe mer før 1980-årene. Da ble sofaen trukket om enda en gang. Et trykt, stripete, tidstypisk bomullsstoff i nyanseene blått og grønt erstattet bomulldamasken. Tiden som stasemøbel var definitivt over.

Laget for å vare

– Det er klart det er verdt det, svarer hun. – Uansett om denne

sofaen er helt eller delvis opprinnelig, representerer den et håndverk og en tradisjon du ikke finner i billige, moderne møbler. Ikke i de dyre heller, for den saks skyld. Når så du sist *intarsia* på en moderne sofa? Gamle møbler er i dag røverkjøp. Det er en material- og håndverkskvalitet ingen lenger har råd til å unne seg. Hadde jeg vært i etableringsfasen i dag, ville jeg kjøpt mine møbler brukt. Trekker du om en slik sofa som denne, har du den i 20 år. Minst. Dette stoffet er så slitesterkt at det trolig varer lenger. Dessuten, når jeg er ferdig med den, har du en sofa som savner sin like i hele kongeriket. Og den vil kunne repareres på nytt og på nytt. Vi kan ikke bare kjøpe møbler for å kaste dem etter få år. Det er unødvendig og det er umoralsk. Vår besteforeldregenerasjon kjøpte møbler én gang i livet, og ofte gikk de i arv fra generasjon til genera-

sjon. Det er vår tid som er ahistorisk, ikke våre forfedre.

Gamle møbler

Men hva tenker vi rundt sofaen nå? For det er en trist sannhet at antikvitetsmarkedet de siste årene har rast helt sammen, og at det meste kan kjøpes for småpenger. Er den ekte eller satt sammen av planker og kistebord? I neste nummer av Kulturarven lar vi antikvitetseksperten vurdere sofaens nye tilstand – og pris. I mellomtiden kan vi legge oss tidligere riksantikvar Harry Fetts ord på minne når han skriver at fortiden, uavhengig av pris og motens luner, er en god fører «*idet den viser hvorledes slegternes hjemkultur under forskjellige vilkaar har artet sig, hvorledes landet er bygget. Paa den maade kan vore gamle hjem ligesom gribe ind i de nye og være med paa at forme disse*». 🌀

Detalj av sofaen med det nye trekket fra Klässbolls

Gammelt møter nytt. Det eldste trekket i lysegrønn silkedamask fjernes, men et stoffstykke sys inn i ryggen som dokumentasjon på det som en gang var.